

EGYHÁZI, TANÜGYI, TÁRSADALMI SZÉPIRODALMI, KOZMÜVELŐDÉSI, KOZLÁSDASZATI, IFAÜGYI ES ISMERETTERJESZTŐ HAVI KOZLÖNY.

„Omnibus cooperatores et lectoribus ephemeridis — *Igazság* — ad felicem huius operis evolutionem Benedictionem Apostolicam.”
Róma, 1888. die 21. Maii. XIII. Leo.

ELŐFIZETÉSI DÍJ:

Egy évre 2 forint 20 kr.; vagy a list. várn. káth. papoknak 10 intenzio elegyve.

Megjelenik havonként egyszer.

SZERKESZTŐSÉG:

Gy.-Ditróban. (Csikungye), hova a lap szerkesztési részét illető közlemények intézendők.

Keziratok nem adhatók vissza.

KIADÓHIVATAL:

Gy.-Ditróban. (Könyvnyomda.) hova a lap megrendelése, előfizetések, a közlemendő hirdetések, reklamátiók stb. küldendők.

Hirdetés-díj: 1 hasábos garab. sora 2 kr., s 30 kr. költségtől.

A falusi kisedd óvodák haszna.

inél inkább lépegetnek valamely község polgárai előbb-
előbb a felvilágosodás áldásos üsvényén, amál vilá-
gosabban kezdik belátni a kisedd-óvodá intézménynek
nem csak pusztá hasznos voltát, de szűkségességét is. Vannak
ugyan itt-ott s lesznek is talán minden időben olyanok, kik
nem rokonszenveznek vele, azonban ezek száma, ugy látszik,
időről-időre mind szűkebb határok közé húzódik. Az ellen-pár-
tiak rendszeren azt vetik okul, hogy emez intézmény a gyermek
szabad, természetes, egészséges fejlődésére káros befolyást gya-
koral.

Elismerjük ugyan, hogy némi igazuk lehet s van is, kivált ha
meggondoljuk, hogy nálunk bizony még nincsenek zöld lomb
árnyékolt játszó-helyek, ahol az apróságok mindig friss és üde
levegőben tölthetnék idejüket, de ez még nem szolgálhat
elegendő okul az egész intézmény fölé dobására. Avagy nem
látunk-e naponként saját szemünkkel a kis gyermekekre nézve
emél veszedelmesebb körülményeket!?

Igen, akárhány szülő van, ki reggel korán munkáramen-
vén, máskával, kutyával, s talán kis malacokkal is együtt be-
zárja gyermekeit a házba, hol az egész napot késő estig, ma-
gukra hagyatva, kénytelenek szegény ártatlanok át kintlődni.
A hagyott élelmet gyakran még reggel elmorzsolják, a vizet
kittöltögetik vagy játék közben feldöntik s aztán egész hosszú
napon át éheznek, szomjúhoznak, sírnak: gyakran hajba kap-
nak, elverik egymást, vagy valahonnan lecsúván, összezúzzák ma-
gukat: szóval többféle veszélynek vannak kitéve. Az ajtó egész
napon át be lévén zárva, a levegő sem lehet a legkelleme-
sebb stb.

Egy másik szülőnek gyermeke meg ablakon át, vagy
akármely módon kiszabadulván a záros szobából, egész napon át
úton, útfélen kóborol, esavareg, porban, sárban, fétreng össze-
piszkolja magát és ruháját, rosszat lát, rosszat hall, szekeér is

könnyen elgázolhatja, vagy valamely állat, kutya, ökör, ló is
veszélyt hozhat reá. stb.

Más munkára menő anya, ismét magával viszi apró gyer-
mekeit is. Foly a munka nagy serényen: minden percz drága,
nem lehet vesztegetni az időt, s mit tesz? Egy barázdába le-
helyeztetni kicsinyeit, ő végzi dolgát hol közelebb, hol távolabb:
a gyermekek mezőn lévő, jó levegőt szívnak ugyan, de itt is közel
ülalkodik a veszély: igen könnyen napszúrást kaphatnak s az ép
egészséges eszes gyermekből lesz — félszeg, vak, félfügyl, a
milyenek bizony, sajnos, falu helyen nem kis számban találhatók.
Kérdem már most: vajjon nem észszerűbb-e lát egy két arra
képesített asszony kezére bízni a gyermekeit: vajjon nem sokkal
inkább meg lesz-e itt védve épsége, egészsége, tisztasága, mint
a mostani tarthatatlan veszélyes viszonyok közepett? Vajjon nem
nyugodalmasabban s eredményesebben végezheti-e munkáját
azon anya, ki tudja azt, hogy gyermeke fölött gondos kezek
örkölnek s haj nem érheti őtet?

Bizony ugy van az.

Ezeket jó lesz figyelembe venni.

— a —

Társadalmi betegségek.

I.

Hát bizony régi közmondás, — de ma is igaz, — hogy a
szó elhangzik, a példa pedig vonz.

E közmondás igaz volta sola sem nyilvánult élelkekben
társadalmi és közéletünkben, mint épen napjainkban.

Nem kell messze visszamenülni a múltba. Csak két éz-
tizeddel ezéltt másképp állottunk anyagi és vallás-erkölcsi te-
kintetben, mint ma.

Már pedig az egész emberi társadalom élete az egymás-
tól elválaszthatatlan összenütköző erkölcsi és anyagi világrend
egy központba egyesülő sarkpontja körül forog meg.

Az emberi társadalom e két fő élelettényezőjének megfi-
gyelésénél azon elvitathatatlan szomorú tapasztalatra jutunk, hogy

biterkölesleg úgy, mint anyagilag, napról-napra és hova-tovább szálltunk.

Erkülesi süllyedésüket szomorúan igazolják az ijesztő módon terjedő, eddig hallatlan, s ma már naponként minden lépésnyomon felszínre kerülő bűntények, s a gombamódra szaporodó gonosztevők retentő száma, a köznapiasá vált ügyilkossági furesábnál-furesább borzasztó esetek.

Anyagi süllyedésüket csak a busos-fazakak körül nem látják, kik most élik Eldorádóikat, s Eldorádóik konyha füstje szemük világát elhomályosítja, látván nem látanak, hallván a magasan emelkedő jogos panaszok feltűréseit nem hallják, és érezvén jól s kiválóan táplált hasuk teletömöttségét nem bírnak érzékkel a nyomor, éhínség és szenvedésektől gyötört szegények, árvák, özvegyek és munkaképtelen öregek és ifjak epeesztő jajai iránt: kiknek talán nincs alkalmuk belátni a mai népelet elrettentő nyomort rejtőző színpalái mögé s nem akarják ellátni, hogy e nép a vállaira rakott súlyos terheket tovább hordani már-már teljesen képtelen.

Aki őszinte akar lenni és maradni mai társadalmi és közcéletünk iránt az nem zárkozhatik el annak bevallása és beismerése elől, hogy bizony mindkét tekintetben már is messzire alásüllyedtünk és süllyedtünk.

Valóban a romlottság és süllyedés tünetei ma már a társadalom minden rétegeiben szomorúan jelentkeznek s mint körülmények elvitatlanul bizonyítékként szolgálnak arra, hogy a nagy társadalom-test beteg, hogy emésztő láz és sorvasztó baj gyötérik.

De nem kell nagy és felsőbb szaktudomány, képesség és ismeret annak konstatálásához sem, hogy ezen, a társadalmat emésztő baj, e lázas, áramlat, mint egy villám-folyam, a nagy test főbb részein, a fején, annak organumain lép föl, onnan és azokból indul ki s jelentkezik a legvégsőbb tagokon is.

E jelenségekkel találkozunk akár általában a nagy világ-társadalmat, európai társadalmat, akár a szorosabb értelemben vett nemzetek társadalmát, akár a kis társadalmat a községet.

esaladot vagy akár magát az egyedet is vesszük vizsgálódásink és megfigyelésünk tárgyává. Ez a mily igazságon alapuló természetes folyamánya a mai társadalmi életnek, körülményeiben ép oly szomorú és fájdalmas jelenség.

Önként áll, tehát élünk a kérdés, ha vajjon, — midőn a baj már tagadhatlan, — az egyénben a józan ész, a esaladban a fő, a községben a vezetők, a megyében a tisztviselők, az országban a kormányzók a törvényhozók minden irányban megfelelnek-e a rájuk váró nagy kötelességeknek, tisztá tudatával bírnak-e, kellő magaslattan állanak-e azon tökélynek, helyzetnek és állapotnak, melyet elfoglalnak, melyet fölük a rájuk és hozzájuk utal nép és nemzet stb. vallás-erkülesi érzete, lét-érdeke, szellemi és anyagi fejlődése, kulturális hivatása, magán- és világtársadalmi élete elvárna, megkövetelnek?

A történelem tanúsága szerint a népek és nemzetek zöme lépteit mindig egyes kimagasló alakjai iránt irányítja, s azok, mint történelmének alkotói nyomán, haladva futja meg a számára kimért idők folyamán át életpályáját.

Igy van ez az erkülesi egy mint a világtársadalmi rendben egyaránt. A kiesinyek szeme, figyelme és tekintete mindig a felsőbb, magasabb helyek, tárgyak és pontok felé irányul. Az any a fény hiánya. A világosság utat tör magának a sötétségben. Mint az anyék a testet, a kiesinyek a nagyok példáját követik. Ez a természet törvénye. A nagy társadalom-test gyötört láza, betegsége tehát a fölből, a test főbb részeiből indul ki. A beteg test gyógykezelésének is tehát ott kell kezdetét vennie.

II.

Társadalmunk ezer és ezer kintő sebtől vérzik.

A rohamos anyagi süllyedés, az erkülesi hanyatlás, a szellemi satnyulás, a testi eltörpülés csak ugyanammy tényekben nyilvánuló következményei az általánosan jelentkező bajnak.

Elmondhatjuk, hogy ma már igen sok tekintetben az elmult beteg idők hagyományai, alakjai, tévedései kiveszentében,

kap: elfajul. S megtörtént. Mert a szabadság-érzet, mely nem engedett embernek ember fölött uralmat, fölényt, csak hamar a belső életet is megragadta, megtörni törekedett mindent, mit elfogadni kénytelen volt előbbi hitenél fogva, mert így gondolkodók: gyalázat rám nézve elfogadni valamit mástól, hümi mit fel nem foghatok: s így jöttek aztán azon nagyoknak hitt nagyjaink a magasztos gondolatra, meggyőződésre, mit mégis elfogadtak sokan: hogy meg kell vetni a vallást, a hit békőit le kell róni, mert ez nyúl, mely megköli az ést magasztos rőp-tében, gondolatai sokféleségében, tudományos kutatásában. Szegények! nem látták be, mert ők maguk nem voltak hívők, vallásosok; hogy csak a vallás képes az ést magasztosokra határtalanul emelni: csak ez képes mély gondolatokkal eltölteni és valódi tudományra vezetni.

De hát ezt azzal a nagy tömeggel szemben, melyet népek nevezünk s mely még vallásos volt, így, ilyen meztelenül nem kiálthatták ki, hanem mint jöttevői az emberiségnek, azal lepték meg, hogy mindnyajnt szabadok, egyenlők és testvérek vagyunk: pedig mennyi idővel előttünk tanította ezt egyházunk. Ha tehát ilyenek vagyunk, nem lehet közöttünk különbség, miáltal a tekintély elvét ásták alá: ha pedig különbség nincs, ti ne tegyetek magatok közt különbséget az által, hogy egyik meggyőződése szerint ilyen vallásu a másik olyan: mert tulajdonkép egyik vallás olyan, mint a másik, vagyis, ha már ti mégis hisztek, hát higyjetek a mint tetszik, de egyik sem ér semmit, mi tudjunk minden vallásnak egyenlőnek való nyilvánítása oly helyről, mely nem illetékes ebben a tekintetben t. i. az államrészéről ez az állam istentelenségének egy tendetiája finom burkolatban: ez megcsalása magának a népek és ez a legelső államesim, melyvel, hogy az állam önmagát szedte rá, most veszi észre, midőn be kezdi látni, hogy vallás nélkül nép meg sem lehet s következeskép maga az állam sem állhat felem. Pedig ezt már akkor beláthatták volna, ha józanan, önzetlenül

TÁRCZA.

Államcsinek.

Traim! önik megszokták, hogy mihelyt papot látnak, rögtön vallásra gondoljanak s mihelyt papot hallanak beszélni vagy felolvasni, mindjárt azt várják, hogy a vallásról, erkülesiségéről beszéljen vagy felolvasson. De erről ő nem tehet, hiszen ez olyan neki, mint a mindemapi kenyér, mely nélkül megélni lehetetlen: melyre minden perezhatszük ségtünk van s épen így a vallásra is. S talán ezekből kifolyólag valaki megittközik, hogy én kivételesen nem fogok beszélni mint gondolják a vallásról, pedig esalodik bárki, mert én sem vagyok jobb, mint a többi csak hogy egy kissé különös ezimet vettem fel, mely után indulva, azt gondolják, hogy én utjolog felfedezett hivatali sikkasztások, postai lopások tudomására jöttem, melyeket a közügy érdekében jónak látok fölfedezni. S ebben igazok van ammyi kivétellel, hogy a lopások, sikkasztások, melyekről beszélni akarok nem újak, régiek azok mind, és nem anyagiak, hanem szellemiek, melyekben még az a különös is van, hogy a törvény önmagát esalja, lopja és kisebbiti meg. Hogy az államok vallástalan, istentelenítő tendetiáiról akarok beszélni, sejtthetik.

Midőn a forradalmas, lázas élet megkezdődött — talán az egész földkerekségén, maguk a lázas élet intézői sem gondolák meg, hogy a szabadság-érzet, mely fegyvert adott milliók kezébe, ha kellő irányban nem tartatik és kellő anyagot nem

kihalófélben vannak, de nem tagadhatjuk, hogy valamint minden kornak, egy korunknak is megvannak a maga forrongó téveszméi, tévedései, káros tünetei, melyek az egymásra torló századok növekedésével, a napról-napra vénelődő nemzet haladásával párhuzamban merészebb képekben kerülnek felszínre. Azonban nem szabad elfelednünk, hogy ezen újdonszerítést csak a kosztitúre névze kell értenünk, mert felvilágosodással és haladással kérkedő, liberálizált korunknak alig van téveszmeje, betegsége, szellemi fellobbanása, mely ha jó irányu, — természettségben, ha rossz, keresztény-ellenes és pogány bülelelet eszméiben, — bár más alakban, — kifejezést ne nyert volna.

Tehát az ősi, megvedeltt kigyó gyűrűzik körül a társadalom mai életében finom pikkelyes új mundaájában. Szomorú jelen. Bizony megnehezedett felettünk az idők járása. Rossz világ van. Rossz napokat élünk. — hangzik minden felől.

Hát olyan a világ, a milyennek az emberek. Az idő, a napok a mi fejünkre hullanak vissza. Ha jők, ha rosszak, olyanok, a milyennek mi eszünkünk magunknak.

Igy mi önmagunk vagyunk kovácsai boldogságunknak vagy boldogtalanságunknak.

Nem a világ a rossz, hanem az emberek.

Nem a napok a rosszak, hanem az emberek.

Az emberek eltévesztették az élet szívénekét, a hit vezető fényoszlopát. Az élet ösvénye helyett sekélyes, posványos helyeken járnak és vergődnek. A nappal helyett az éj sötétében botorkálnak. Bolygó, lidérezfény, szentfényvesztő, káprázat, tünde és fel-fel esillogó mécsvilág után indulnak. Oh! korunk sötét füstű szurkos fátyla fénye, mily sokan futnak utánad! Az emberek az élet szívénekét eltévesztvén s szívükben a hit világa elhomályosulván, mint oldott kőve, kezdenek szétzúlni. Mindenki saját énjének áldoz és ödöl.

Az önzés és önérték áll minden lépten-nyomon zsarnoki uralmát. Ez lett a magán- és közélet mozgató ereje, a ténykedések indító oka. A haszon emberi eszelekmények horgaszon ki-magasló kérdőjele az élet minden mozzanatában. Mhol ez kínálkozik, ott, esak ott van, ott mutatkozik ám az igazi pezsgő élet.

és igazán gondolkoztak volna s az állam ügyét szemük előtt tartották volna, mert azt csak be kell látniok, hogy törvényt nélkül megélni nem lehet: törvényt csak tekintély hozhat: ha pedig nincs semmi tekintetben különbség akkor tekintély sínes, törvény sínes, mi nélkül nem csak femálló társadalmat, hanem még egy ember életet sem képzelhetünk. De tegyük fel, hogy van tekintély, van törvény, de nincs vallás, mely az embert egy jövő élettel köti egybe, s a vallás titkaival megismerteti a jót meg a rosszat, melyekért jutalmat vagy örök büntetést kapunk bizonyan egy mindenható Istenről. Ujából lehetetlenség megélni, állannak femállani mert a legegyszerűbb embernek is van annyi meggondolása, hogy ha jó eszelekedeteiért nem kap jutalmat, azt nem teszi meg: ha gonoszságaiért nem bünteti meg senki, nem irtozik minden törvényt áthágni, minden kigondolható elkövetni: mert nincs joga senkinek őt megbüntetni, s ilyen körülmények között nem is volna esze, ha megtartaná a törvényt, ha mindent el nem követne, mit csak kigondolhat. Nem volt helyes tehát az állammak e nyilatkozata és nem is lehetett, akár önmegtartást, akár természeti, akár jogi szempontból fogjuk fel azt.

De ő tovább ment. Mert mindenki vallás egyenlő azon udvariasságból kifolyólag, hogy mint egyenként egyiket a másik felett nem védelmezheti, védelmét, oltalmazását lassanként mindeniktől megvonta.

Azon elvből kifolyólag pedig, hogy egyik sem ér semmit, egyiknek sem respectálta törvényei, vallási érdekeit, sőt jogaitse, mert, mint haszonalan, nem érdemli meg a fenntartást: nyírbálni kezdette. S ebből, dísekedhetünk vele, egyházunknak kijutott. E nyilatkozataimon senki se ütöközött meg, mert e szavakban nem a már közönségessé lett melancholikus pessimizmus nyer kifejezést, hanem meggyőződésem, melyben napról-napra megerősödöm, midőn azoktól, kik a vallást és egyházunk törvényeit ti szteletlen tartják, hallom, hogy azt azért tessik, mert még,

Ma a kínálkozó haszon fölötti osztakozás az érdekek legbiztosabb találkozási pontja.

S ha néha az érdekvadászok fegyvere egyik vagy másik találkozási pontnál esőtörtököt mondott, a halál a megnondhatója a benne talált és keresett rettentő vizgasztalások ki-mondhatatlan nagy számának. Oh! mert az emberek érzékét az élet herse iránt eltompította a taltáplált szenvedélyek mohósága, mely csak a jelennek él a jelen gyönyöreinek él és nem gondol a jövővel.

Érvényesül az epikurensi elv: Ede, hibe et lude, post mortem nulla voluptas.

A társadalmat összehető legszentebb lény a bizalom, a megbízhatóság, mely szeretet kötelékével fűzi a szülőt gyermekehez, a testvért a testvérhoz, a barátot a barátához, a házastársat a házastársához, az alattvalót előljárójához, a családot a családokhoz, az előjárót előjáró társához, a tisztviselőt tisztviselőhöz, a felsőbbet alattvalójához stb. stb. ma már szétoszlóban, szétmállóban van.

A vallás-erkölcsi érzés kihült a keblekben, s ezzel a bizalom és egymás iránt való hit is elenyészett, vagy legalább is teljesen megcsappant. Az emberek mást hordanak ajkukon és mást szívükben. Az ajk a szív hazugsága.

Az emberek olyanok, mint a festett koporsó, mely kívülről szépet mutat, belülről pedig tele van undok férggekkel. Szemben szépet adnak, beszélnek, mosolyognak, vigyorognak, szívük pedig tele van az irigység, gyűlölet, hazugság, haszonlesés, áskálódás, s más alávalóságok ezerneli férggeivel. Szemben hizeleg és dícsér, magasztal, hátad mögött megrágalmaz, sárba tipor és aláránt. Valóban ma az ajk sokaknál a szív tarizeizmusának számandó játékszere. Az ajk másképen beszél, a szív másképp érez: úgy hogy ma igazán: nézd meg, kinek

?) Mindig voltak s vannak és lesznek egyesek szívük is és szerencsés, hogy az ilyenek a többséget képezik napjainkban is.

S z e r k .

mint ők mondják, nem jött el azon idő, melyben már el lehetne dobni, egyenesen meglehetne vetni: mert még félni lehet a néptől, egyéb pedig mivel a népet engedelmességre szorítani a tisztelet határai között meglehetne tartani nincs csak is a vallás. Szegény nép mikor jó el azon deledő pontja a felvilágosodásnak, melyen te is be fogod látni tévedéseidet, mert valóságos voltál: be fogod látni, hogy nincs többé szükséged valásra, vagy azt fogod belátni, hogy mennyire akarunk téged mint vakot félrevezetni, megcsalni, hogy valamiképp egyedül éltető elemet a vallást kirúgják alólád.

Vigyázzanak, kik ezen esznek intézői, mert ha a nép ennek tudomására jó, észreveszi, hogy még vallását is, mi egyedül lehet csak tabujona, el akarják tőle rabolni, akkor esak ugyan elkerülhetlen lesz egy borzasztó forradalom, mely iszonytombor lesz minden előbbinél, melyben nemesek azt fogja kiáltani a nép: panem et circenses, hanem még vallást is fog kérni, vagyis lelki meggyilkolását is maga fogja meghosználni, mely használlásban kiméretre nem számíthatnak, mert ők maguk veték le a népről ama szem-köteléket, mely tiszteletet, engedelmességre szorítja, s elvették a jogot kezükből, melyvel ezt kivíthatnák.

Talán ez lehetett szemük előtt, midőn, hogy bedugják szájukat a hős ultramontanóknak és újból bekücsk szemét a népnek sokkal szabadabb erkölcsiességet imperálhának a népnek, de a vallás kizárásával, mely erkölcsiességet mindenki megszerezhet. Ez a második borzasztó államesim, mely szép színt türekedik adni az életnek, belső alap és érték nélkül.

hígyj. A képmutatás és kétkölcsösség e borzasztó mesteriségét, mely senkihez, de a magyar és székely ember jelleméhez és őszinteségéhez legkevésbé illik, — ma már az utolsó suszterinas, az utolsó eselőd, napszamos és gyerkőcz is egész ottbontással állja.

Az adott szép szó, a becsületre való hivatkozás ma már valóságos neveltség, boszantó ledérség és kopott frazís többlek ajakán úgy, hogy aki ezekkel a szomorú társadalmi korfűtekkel szemben egyeseknél bízalomra, hitelre és megbízhatóságra talál, az valóban örvendhet önmagának.

De ugy is van. Akik sem istenből, sem lelkiismeretükből, sem az ehhez tartozó dolgokból nem csinálnak sokat, sőt semmit, mit törődhetnének az emberekkel, becsülettel, megbízhatósággal, jellem, társadalmi kötelességgel stb?

Igy van biz ez, s ez is mai társadalmunk egyik legvértörő sebje és sütyedéshely tagadhatlan jele.

(Folyt. kövlt.)

TANÜGY.

A vallásos iskola.

Egy kath. tanítótól.

Az alsóausztriai Tanító-egylet lapjában „A felekezeti iskola tanítója“ cím alatt elmondatik, hogy a tanítónak még a 60-as években is a karácsony nyolczada alatt egészen a 3 szent Királyok napjáig az ugynevezett gyónó-cébulókat elő kellett készítenie és azzal együtt a szék- és gyertyapénzt, valamint egyéb tojást, húst, kenyert stb. a pap vagy iskolamester számára össze gyűjtögetni. Az idő elejébe való harangozás is néhány gyonyos megjelölés mellett az ezikkben úgy állítatik elő, mint a vallásos iskola vissznlése.

Hát még az iskolai vizsgáknál! A káptalani küldött méltóságtelesen hozta meg a lelkész urak a dékán ur körlevelét, melyben az utóbbi a templonlátogatás és iskolai vizsgálatra napot tűzött ki. A tanító erről azonnal értesítetett: ekkor aztán neki estek a tanulmányok, ebben a gépies „forrás“ volt a fődolog s így előre látható volt, hogy a vizsga jól sikerült, a miért aztán a tanítót és hitoktatót megeliesérték. Az ezután a lelkész urnál tartott lakomán gyakran vígan folyt a dolog, itt a tanítók is részt vehettek, halálra félre a maeska-asztalnál is. Azonban egyféle képpen mégis részt vehettek, mert különben ki szolgált volna fel? Ezután sorba jönnek a lakodalom- és keresztelők, minthogy azok a tanító részére jó jüvedelmi forrásul szolgáltak, csakugyan lájladom! emellett — ugy van mondva — koldulni kellett járnia; a mi ránképe valóban megcségyenítő vala. Önkényt érthető, hogy a tanító is néha a máslakmározásban részt vett.

Utolsó fejezetet gyamán jün a husvét! Ekkor a negyhéten megjött a tanító öröme. Volt ám munka! A lelkész ur felügyelete alatt a templomi edényeket ki kellett tisztítani, a templomot ki, takarítani, a szent sirt sok, de sok mécesel felékesíteni, a zászlókat kitizni stb. Lehet-e esodálni, ha a husvétnapj vallásos öröm mellettük is elmondatták az „alleluját“! A „szolgai“ munkának vége volt!

Ezen egész gyonyolóláshól csak annyit lehet kivenni, hogy mily fogalunk ma a vallásos iskoláról ezen embereknek, kik pedig magas képzettségű tanítók akarnak lenni. Nagyon is elárulják, hogy mily szemlélt hívekők. Az ugynevezett „régis“ iskola tanítója azon jüvedelemre volt utalva, melyet a templomi szolgálat hozozott; mivel az állam a tanítók anyagi helyzetéről éppen nem gondoskodott és a tanító igen örült annak, ha ezt az annyira „lealázó“ szolgálatot elvégezhette. De éppen így volt lehetségessé teve, hogy fiait nevelthesse s emellett egy háziköt és szántóföldeskedést is vehessen. Vagy nem voltak-e akkor is tanítók, kik esinos kis vagyont nem gyűjtöttek volna? És ma, midőn a tanító uraknak azon „nyu-

nyira gyüllöt“ templomi szolgálatot nem kell ellátniok: mégis jüगतának terhes állapotuk miatt; mert pénzük nem elég arra, hogy talán a vendégüket és kávéházakat szorgalmatosan látogathassák: hogy ott politizálhassanak s gyönyökeiket és gyonyolódásaikat az egyház és papok fölött kiüntsék.

Mit is gondolnak tulajdonképen ezen urak tudakosságukban a vallásos iskoláról? Talán azt hiszik, hogy újra rájuk bizzák a nehezen viselt templomi szolgálatot? Semmiesetre sem! Hiszen az ellen a szabadelvű polgármüniszter és képviselők eléggé biztosították őket. De mi kath. tanítók s az összes katolikusok jogosan kívánhatjuk, hogy kath. iskolában csak kath. tanítók alkalmaztassanak és nekünk katolikusoknak is megvan az a jogunk, mi a zsidóknak és protestánsoknak, hogy vallásos iskoláink és ezekben oly tanítók legyenek, kik a mi vallásunkhoz tartoznak? Vagy tán azt hiszik azok a zsidó, protestáns, szabadelvű és szabadkőműves urak, hogy velünk tetszésük szerint bánhatnak? Akkor rettenetesen esáfolnak. A német nemzetiségűek és szabadelvűek mindig csak a porosz iskolákat dicsérik, melyeknek tanítói Suloovánál 1806-ban az Osztrák-Magyarokat meg tudták verni; de felelik, hogy ugyanakkor a haza hőseit, kik Ausztria szabadságuért vérüket áldozták, még a sírban is megbeszelenétek. Nem a poroszok iskolai képzettsége idézte elő könnözüti szerencsétlenségünket, hanem a szabadkőművesség árulása tette azt. Az Osztrák-Magyarok, kik csaknem ugyanazon időben harezoltak Custozánál és Lissánál is, fényes győzelmeket vívtak ki: de ezen sereg élén oly férfiak állottak, kik előtt a haza becsülete a legfőbb érték volt. Nem kell elfeledni, hogy I. Napoleon 1806-ban az Asperu és Wagram melletti csaták után ezen jelentékeny szókat mondotta: „Adjátok nekem az osztrákokat!“ és az egész világ az enyém leendő.“ Nem kell feledni, egy Schwarzenberg, Hoffer Andrá, Radetzky és mások győzelmöit; nem lehet feledni a hős savoyai Eugen herczeg, Salm gróf, Stahrenberg és harezosai győzelmöit. Akkor még a „régis“ iskola szerepelt és belöle a fejedelmek és haza számára viltés harezosok kelttek ki.

1873-ban volt a bécsi nagy világgkiállítás, hol Ausztria iparosai megmutatták, hogy mire képesek. De hol tanulták ezek az emberek azt kieszelni, hogy oly művekre voltak képesek, melyek az összes látogatók esodlatát felkéltsék? Bizonyára csak a régi vallásos iskolában; mert ezen sokat dicsőített új iskola azokkal az ürvedentes eredményekkel nem dicsékedhetett volna, miután ez még csak esirájában vala.

És most ti urak, kik poroszaitokat, mint a felekezet nélküli iskola sokat dicsőített példányképeit akarjátok filállítani, menjetek csak oda s tekintsetek egy kissé közelebbreli a dolgokat és ugy fogjátok találni, hogy éppen ellenkezője áll annak, a mit állítottok. Ott tiszta vallásos tanító-neveléket fogtok találni, mire pedig Ausztriában nines eset. A tulnyomóan kath. tartományokban a protestáns tanítóképzekön kívül katolikusok is vannak.

Vagy valaha látták-e vagy hallották-e a vallásos iskola büles ellenfelei, hogy a zsidók vagy protestánsok iskoláikban tanító képpen egy katolikusot is alkalmazták volna? Hát a katolikusok megnyugodhatnak-e abban, hogy gyermekeiket más vallású ember oktasson vagy nevelje? Hát eze az a fennidesért egyenjogúság?

Mi katolikusok és kath. tanítók állhatatosan fogjuk védeni szent jogunkat; de egyszerűen határozottan tiltakozunk az ellen, hogy ráuk fogják, mintha mi oly vallásos iskolára törekednénk, mely oktatás és képzés tekintetében a kor követelményeinek meg ne felelne. Hogy az új iskola ezt nem tehetné, azt megítélni egy gyakorlati nevelőnek sem nehéz, ki minden párszenvedélytől ment. A vallásos kath. iskola után való jogos követelmény valódsátsáért nem az önzésnek vagy dicsvágyunk kell sorompóba lépnie, hanem vallásunk szentségének és épségben tartásának, melyet nem akarunk gyermekeinktől a jüvedvények által elragadtatni; és ezt éppen azon

) Az osztrák tízúrókat a magyar huszárokkal s ezeket csoportosítva a francia gyalogosokkal.

okból nem, minthogy a zsidók és protestánsok vallásos iskolák felállításán által először megmutatták, hogy ők nem akarják atyáik vallását veszélyeztetni látni. Nekünk lazaságból is fél kell lépniük a vallásos iskoláért, nehogy a kath. Ausztriának úrségi és diési hagyományai a jelenkor szabadelvű zsidóságának essenek áldozatul.

Mi kath. tanítók az összes katolikusok nevében ezennel ünnepelesen tiltakozunk a zsidók és szabadelvűek azon ráfogása ellen, mintha mi csak azért türekednénk vallásos iskola után, hogy gyermekeink butaságban maradjanak. Ez a feltéves világosan megismertető azoknak vastag tudatlanságát, kik ezt szemünkre vetik; mert minden józan gondolkodó tisztán láthatja, hogy a mai körviszonyok között ilyes valami teljességgel lehetetlen. De ideje már, hogy végre a katolikusok átlássák, hogy ők a zsidók és szabadelvűek vezetése mellett sietve sietnek lakásuk felé!

(A Christlich-Pädagogische Blätterből)

P. J.

Egy szántani módszer ismertetése.

A népiskola tantárgyai között egyetlen egy sinesen a hittanon kívül, mely a tanító beszélt szavát, szóval fáradtságát annyira igénybe vette volna, mint a szántan. Emellett ha a tanító folytonosan nem kérdezett, alig lehetett valami számbavehető eredményt felmutatni; sőt a legoladékból és fáradtságot nem kimelő legintézkedőbb kezelés mellett is meglátszott, hogy nehéz, elvont tárggyal volt dolga a tanító és tanulók egyaránt. Nehogy valaki a t. olvasók közül megkérdezzék azon, hogy mondataim igazát mult idebe helyezem! Akarattal teszem és nálam a szántan tanításánál beállott változás óta mondatom ezt így. Igen, mert nálam a szántan tanítása ma már nehézséget nem okoz: olyan komolult érzem magam a szántan irák alatt, mintha azok — a mint úgy is van — valóságos pihenésre, nyugvásra szánt percek volnának s tanítványaimmal mégis oly biztosan, oly gyorsan, olyan könnyen haladok az anyag feldolgozásában, hogy magam ürvendek az elért eredmény fölött. Honnan e könnyűség?! Mióta e könnyűség?! Kiálthat fel kíváncsiságában a t. olvasó. És méltán kiálthat fel és valóban kérdéses-köszölkéket e könnyűség oka felől, mert én magam is alig hittem volna, ha személyesen nem tapasztalom, hogy a szántan, e csaknem mindenki által retteget és nehézként tartott tárgy tanítása, akcsérrel módoll, ilyen könnyen kezelhetővé válhassék, vagyis hogy lehessen oly módot feltalálni, mely ily sima utat jelöljön ki a tanítók és tanulók részére egyaránt. Most azonban hiszem, mert érzem és napról-napra látom s tapasztalom, hogy a szántan tanítása osztályaimban igen kevés nehézséggel jár; szóval egy óriási nehézséget érzek vállaimról eltávolítva. És ezen állapotnak azóta ürvendhetek, mióta Józsa Sándor, gyergyóútrói római kath. népiskolai tanító szántani módszernek vezérfonalá szerint tanított. A népiskola I. II. k osztályának vagyok tanítója. Józsa Sándor tanító módszer szerint ténylegesen tanítom ez osztályokban a szántant. A szóban levő módszert ismerem, látom hatását, tapasztalom minden fokozaton annak előnyeit; és így azt hiszem, nemcsak jogosan foghatok pennát kezembe, hogy azt általában megismeressem, hanem midőn ezt teszem, kötelességet vélek teljesíteni t. tanítóársaim iránt annak bemutatásával.

Csak a gyakorlati élet lehet — ott az iskola falai között — a legjobb mérőiról. És én alább — a nélkül, hogy a műnek részletes leírátába bocsátkoznám, azt fogom röviden elmondani, a mit iskolámban e műre vonatkozólag tapasztaltam.

Lássuk tehát:

1. **Tanúcserekek:** Józsa Sándor t. módszerében saját tanulmány számoló állványra tesendő eszközök szerepelnek szemléltetési eszközök gyanánt. Az egész eszköz egyszerű: Egy drb. $1\frac{1}{2}$ mtr. hosszú lécebe egymástól 28 cm. távolságban 5 faszeget ütünk; e lécz felső végébe még egy hatodik szeget is erősítünk, mely a tübbi szegek ellentétben hátra felé nyúlik. Még egy ilyen fogasszerű léczet készítettünk, avagy készítettünk s készen van a számoló állvány. — E két fogasszerű léczet a hátra felé nyúló 1—1 szegektől fogva használat alkalmával a táblára akasztjuk; minden megfelelő két szege 1—1 lécz jár, melyek $1\frac{1}{2}$ met. hosszúak.

Egyéb taneszközök: Egyes-kocskák, tízes-kocskák és a száz-as-kocskák. Az egyes és tízes kocskákban Józsa S. átfúrásokat is eszközölt, s azok használatához 3 drb. vaspálczikát is vett alkalmazásba. Az egy szétszósztásához szétszedhető kocskákat is készített stb. A meter ismertetésénél a tízes- és százal-meter fogalmát valóságos külön vágott tízes- és százal-meteresekkel (fascikkal) vezeti le,

melyeket a tanító és főként a méterről mellé tesz. — A szántan tanításánál (kivéve természetesen a pénzkezt) a kocskákon kívül egyéb szemléltetési eszközt nem használ; és egyébre e rendszer mellett nincs is szükség. Én az orosz számoló-gépet, valamint minden egyéb szemléltetési eszközt — a fenn jelzettekben kívül — nyugalonra tettem félre. Hogy helyesen eszedkedtem, arról már eddig is volt okom meggyőződni, és reményem, meg fog győződni ez eljárás helyességéről mindenki, aki velem együtt nevezett tanító szóban levő módszerét követni fogja.

E szántani módszerben található rendszert részletesen ezuttal elő nem sorolhatom, hanem a rendszer főbb pontjai közül kiemelem a következőket: Józsa S. t. az 1-50 osztályban legelőször is számjegyek ismertetése nélkül adja a számok fogalmát 1—10-ig; ezután tárgyalja az összeadást, kivonást, szorzást és osztást; szóval a négy alapműveletet; a számjegyeket csak a tananyag teljes feldolgozása után, tehát a tanév vége felé ismerteti meg. És ebben is neki igazat ad a tapasztalat, mert annak a hat éves kis tanulónak — a mit tapasztalásból mindannyian, kik ilyenek tanításával foglalkozunk, igen jól tudunk — bizony bőven elegendő nehézséget okoz a betű írása és azoknak emlékeztethen való megtartása; s tévesztett dolog a tanév első hónapjaiban — a számjegyek írást is felvéve — egyszerre egyebek mellett két nehézségen vonszolni¹ azt a kis ártatlant, akinek egy fél órai figyelés is egyszóval² megterhelésebe kerül, és aki a legügyesebb vezetés mellett is a különböző irányú vonalak írásában ma inkább a számjegyek alkotandók ekkor még elegendő jártasságot nem tanúsít; míg a tanév utolsó negyedében, a midőn az 1-50 osztály növendékei már irást és olvasnak, a számjegyek írása semmi nagy nehézséget nem fog okozni. Aztán, mint Józsa S. művében megjegyzji: ha igen hamar kezünk számjegyeket íratni, akkor a gyermekek emlékezetébe magának a számjegyeknek alakja tapad legkorán és nem elvont számfogalom, s emiatt a gyermek a műveletek végzésénél a 2-ast, a 3-ast, stb. az ők horgos alakjukkal fogják a levegőben maguk előtt képzelni, és ez a szántani ismeretnek, vagyis a helyes gondolkodásnak tükrötvetését jelenti.

A 2-ik osztályban is előbb elvezetvén a szóbeli műveleteket, csak aztán tér át a számjegyekkel való műveletek ismertetésére. A műveleteket külön-külön tanítja meg. Ez osztályban legelőször adja a számok fogalmát, illetve 10—100-ig, a mi legelőbb 5—6 tanúránt vesz igénybe. Aztán következik az összeadás előbb szóval később számjegyekkel; a kivonás, szorzás, osztás, hasonlóan; annyi eltéréssel, hogy itt a számjegyekkel való osztást nem veszi fel.

En amint fenn is említém Józsa S. módszerét követtem a szántan tanításánál, e módszernek, valamint az azzal járó szemléltető eszközök mir eddig is tapasztaltam a következő előnyeit.

a.) A társrendszer, mely a szántan tanításának gerincoszlopát képezi, az alkalmazott taneszközök és eljárások közvetítésével igen értelmesen és kimerítően lehet kifejtetni.

b.) A szántannak minden legkisebb és legkényesebb mozzanatát oly kezelőfogható természetességgel lehet e társrendszer és a taneszközök segítségével bemutatni, szemléltetni, hogy amazoknak megértése a gyermekekre nézve nehézséget nem okoz.

c.) E módszer mellett a tanítónak a számfogalmak képzésénél, igen keveset kell beszélnie, ami egészésgy szempontból is megbeszélhetlen körülény.

d.) A szöveg úgy van összeállítva amiként a tanítónak az iskolában tanítania, vagyis beszélni és eszelednie kell. Azonkívül a szöveg mellett a számoló eszközök kirakásának azaz: használatának módját és rendjét végig rajzok világítják meg; miknek következtében a tanító, illetőleg az olvasó egyszerű átváltsáásra is azonnal elkajáthatja és alkalmazva veheti, a leirt módszeres eljárásokkal.

e.) A tananyag úgy van egymástán rendezve, hogy a tanító pontról-pontra, lapról-lapra haladhat végig a szövegen anélkül, hogy a feldolgozandó tananyagának legkisebb részesekéje is figyelmen kívül maradjon.

f.) Ezen társrendszer alkalmazása mellett a házi és irisheli feladványok teljesen mellőzhetőek az I. II. osztályban, mert a gyermekek már az iskolában biztos és állandó bírókában jutnak a kifejezett szántani ismereteknek, ami szintén figyelembe vehető haladást mutat.

g.) E módszer mellett csak egy szántani példatár van szükség a tanító részére s így e módszer anyagi megtakarítást is eszközöl.

h.) Az ezen módszernél feltétlen szükséges számoló-állványt és egyéb taneszközöket néhány léczdarabból maga a tanító is könnyen elkészítheti.

i.) E tanulószó mellett a gyermek együgyűre is egész sor szóbeli példákat mondhat el a nélkül, hogy a tanítónak kérlegetnie kellene.

E felsorolt előnyök alapján a fennírt módszertani könyvet azon t. tanító társaim becses figyelmébe melagon ajánlhatom, kik csakély fáradsággal fényes eredményt kívánnak a szántanálól osztályaikban felmutatni.

B. L.
r. k. tanító.

KÖZGAZDASÁG

Nehány szó a gyümölcsfa-tenyésztésről.

II.

(Végo)

A gyümölcsfáknak vessző-ágak általi szaporításáról.

Egy Doehmlh nevű híres bajor gyümölcsfa-tenyésztő a német gazdák és erdőszők Nürnbergben tartott gyűlésében, ezen kérdésre: „Miesoda tapasztalatok és fölfedezések tettek a gyümölcsfa-tenyésztés előmozdítására érdekében?” a következő érdekes közleményt terjesztette elő:

„A gyümölcsfa-tenyésztés érdekében újabb időkben tett fölfedezések közt legfontosabb a gyümölcsfáknak vessző-ágak általi szaporítása. Oly sokszor ismételtett ekkorig azon állítás, hogy a gyümölcsfákat vessző-ágak által is lehet szaporítani, de semminemül tapasztalás nem igazolta ezen állítást, mely a gyümölcsfa-tenyésztőkre nézve oly fontos: ugy hiszem annál nagyobb örömmel fogadják tehát a gyümölcskevelők ezen fölfedezést, mely fiz évfetorgása alatt három különböző helyen kísérletet tett meg. 1887-ben egy éves magyarófa-vesszőkkel foglaltam be egy virágágyat a legközönségesebb mód szerint, mindkét végüket lyformán a földre szúrva, s kevés időre az ágak szeméi megdagadván, két s három hüvelyknyi ágaeskákat hajtottak. Következő évben ismétlem ezen eljárást különböző faemekkel, azon különbséggel, hogy a fászkák végeit oly mélyen szurtam a földre, miként az iv közepén eső szemek alig látszottak ki, s nagyobb része kibajtott s önálló növényvé képződött. Mult évben Kadobzburghban nagyban tetünk kísérletet, különösen mézalma-ágakkal, melyekből igen kevés, talán minden tízöleg, nem eredt meg. Majd mintegy 60.000 különféle fa- és gyümölcsnemet duglástattunk le, s mondhatom, hogy csak a cseresznye, szilva, eser és bükk nem erdtek meg, de a gömbülyt szilva, minden alma- és körtvefa ki hajtott. Mult évi júniusban hasonló fölfedezést tett Franciaországban egy orvos, az idén pedig Belgiumban tettek sikeres kísérletet.“

Eddig van Doehmlh közleménye, mi is örömmel közöltek magyar gazdáinkkal, kik még eddig nem tudták, vagy nem kísérlettek meg: kísérteni nem árt, mert ha sikerül, nagy lézag lesz általa a kertgazdászban hedugva.

III.

A törpe gyümölcsfákról.

A törpe gyümölcsfák sokkal keresetlebbek és becsültebbek a felnötteknél, holott kevesen tudnak azokkal illetőleg bántni. Emek oka az, hogy ezen fák sokkal nagyobb, szebb, izletesebb és több gyümölcsöt teremnek: amellét kised helyre sokféle ilyenmül fát el let ültetni. Ha pedig az ily fáknek szükséges helyet, fekvést eltalálja a gyümölcskevelő, azokat illetőleg tudja kezelni, ápolni, nyesni és tisztogatni, kimondhatlan azon haszon és gyönyör, mely ezen fák tenyésztéséből a gazda kamarájába folyik. Aki eről meg akar győződni tekintsen meg egy ily jól rendezett kertet, hol az utak szép növésű fakkal vannak megpermezeve, melyek a kertföld művelését s használatát nem akadályozzák: hol a kerítés és falak melléke mint zöld szőnyeggel, ilyen apró fakkal van bevonva, s látni fogja, hogy parányi helyen ezerféle izletes gyümölcs mosolyog feléje,

mely szebb nagyobb a közönséges fa gyümölcsénél: s kedvet kap kertjében található legkisebb üres tért ilyen fakkal rakni meg.

Távol legyen, mintha azt akarnám ezzel mondani, hogy a piramis-alaku körtvefákat, s terebély almákat ki kell vagnam, dalni a törpe fák kedvéért: a mit a törpekről mondtam, inkább szól olyanoknak, kiknek kertjük kis területű, és mégis szeretnének abból nagyobb hasznot húzni, részint a fák termése, részint a kertföld szorgalmas és ügyes használatából.

IV.

A gyümölcsfák ellenségeiről.

Aki kedveli gyümölcsfáit, s a gyümölcsfa-tenyésztéshez, a mezőgazdászát ezen legemesebb s legutalmazóbb ágához érteni akar, tudni kell, hogy fám semminemül mohot s más foltot nem szabad megszenvednie.

Különléle vakarókat szoktak használni a fákna mohotól megtisztogatására, de legezészerföbb, a siltóteknő vakaró, elhasznált kopott seprő, nagy tompa kés, ha jó eső után az ágakat s galyakat ezekkel megvakargatjuk, s a korhadt ágakat levagdöljük. Azonban csak a nélkülözhető héjat kell levakarni, s vigyázni kell, hogy a kő mértéket át ne hájjunk, mert akkor többit ártunk fánkna, mint a memyit használni akartunk. Azonban az ilyen tisztogatás, bármily ezélszerien történjek is, nem sokáig használ, mert a fáhéj legfinomabb hasadékaiba behatott molygökörek ismét kihajtanak: szükséges tehát azt is mérteni, hogy a gyökerek kihajtása gátoltassék, ekkor legezészeríbben használatik középszerű erős hamulig, melyben szalmaesutak, vagy kefe mártatván, a fákat vele tisztára megmosuk: sokan híg meszet is használnak: azzal a fákat egészen bemázolják. Ha azt akarjuk, hogy a fák fehérsége ne rontsa az izlést, valami barnító színt, agyagot vagy kormot is lehet a mész közé elegyíteni.

Sajnálatos, hogy sok gyümölcsfa-tenyésztő ezen eszközöket nem használja, holott aki figyelmenül kíserte az ilyen, eljárást, tapasztalhatta, hogy vén fák is új erőt nyertek, gazdagon termettek, és sima héjjal ruházódottak az ilyszert gondviselés után.

A gyümölcsfa-tenyésztés, mint a mezőgazdászát egyik legfontosabb ága, sokkal terjedelmesebb, mint hogy arról ögyszorított kis értekezésben kimerítően lehetne szólni: nem is egyéb jelen kis ezikk ezélja, mint csupán figyelmeztetni az olvasót ezen hasznos jövedelem ágra, s emek kimerítő ismerése végett jó lélekkel merem ajánlani Gönczy Pál 200 p. forinttal jutalmazott „Oktatás a gyümölcs- és epertá tenyésztésben“ ezimül munkáját, mely népszerű előadása miatt minden falsú gazda által használatthatik.

B.

HIRROVAT.

— XIII. LEO PÁPA Ö SZENTSEGE folyó év maj. 21-én áldását küldte az „Igazság“ lap szerkesztőségének a olvasóinak a „anticamera pontificia“ utján Della Volpe Ferenc titkár aláírásával. A kegesen leküldött szöveg így hangzik: „Benedicimus tibi, Olivereus Benedicimus sacerdotibus diocesis Trausylvanensis et directori epimeridibus „Igazság“ (Veritas), ad pedes Sanctissimus Vestre probatus, offerens primitias istius solii periodici, quod occasione jubilei sacerdotalis Ejusdem S^{ae} V^{ae} fundatum institutumem juvenutis religiosam tempore primarium suum finem proficitur, humillime petit pro se, omnibusque cooperantibus et laboribus supradictis epimeridibus ad felicum hujus operis evolutionem Benedicentiam Apostolicam, Et Deus est, Ex Avilihus Vaticanana a Die 21. Maii 1888. Sanctissimus Dominus Noster Leo PP. XIII. petito Benedicentiam clementer impertit. F. Della Volpe ab submissionibus.

— **Gyergő-Ditró új plebánusa** Ft. Takó János püspöki sz. széki illnök és volt papnöveldei lelkiigazgató ur, kit a hitközség, mint ezelőtt 10 évvel buzgó kaplánját megválasztott s a nn. püspök ur plebánusnak kinevezett — jul. 28-án d. u. 6 órákor érkezett be állomására a legszívélyesebb és lélekemelő ovatiók közt. A batárszélnél Józsa Sándor v. tanító — a községbe jövetelnél felállított díszkapunál Puskás Antal főbíró s a plebánia udvarában Bourdeaux F. Olivér s. lelkész üdvözölték az új plebánust, kileh Ditró s környéke nagy reményeket fűz. Másnap jul. 29-én, vasárnap megtartá az új lelképászor beköszöntő szónogatát és szt. miséjét, melyen a templom zsufoltig telve volt kíváncsiak és ajtatoskodókkal: délben díszes banquetet adott Ditró polgársága, mely a legélénkebben folyt le, voltak szép polár köszöntők is: az új plebánus felköszöntötte Erdély nagy lelkű püspökét: Lőnhart Ferencz ur ö Exját, ki őt ide kinevezte, nem sokára Ft. Vincze István baróthi esperes-plebánus ur, mint az új ditrói plebánus szülő-földjének papja s kisérője felköszöntött mondott Ditró polgárságára. — volt még több jeles toaszt. — de ki tudná azokat e szék helyre összeszedni. Amyi bizonyos, hogy Ditrónak rég nem volt ilyen öröm-napja. Adja az Isten, hogy az ifjú erőben levő új plebánus ur Ditró javára sokáig működhessek mindnyájunk örömére!

— **Ft. Puskás Alajos** tekerőpataki új plebánus ur bevonulása nagyon megható szeretet nyilvánulások közt jul. 23-án történt. Éljen Ditró derék és tevékeny szülőjé!

— **Az „Igazság“ necrologja**: buzgó pártolónk közül a amult és ezen évben a következők hnytak el az urban. kikiről kegyeletesen megemlékezni egyik legszentebb kötelességünk: Kovács Zsigmond veszpremi püspök; Jágoesi Péterffy József min. tanácsos Bpesten; Salamon Alajos főisp. Ditróban; Avéd István pleb. Tekerőpatakon; Duhá Ödön pleb. Deácskán; Csibý Péter nyomda-igazgató Ditróban; Jerenak Antal tanító Diószegh; Fecér József pleb. Csik-Szt.-Lélek; Hendl Ede plebánus Abrudbányán; Asztalos György pleb. Verestoronyban; Varga Károly tanító Pakson; Kis István áldozár, tanár-jelölt Kozlovárt. Az örök világosság fényeskedjék nekik.

— **Beküldetett** Borszák vendégeink névsora. Csinos kis fízet: nyomatott Ditróban. A vendégek száma: 524 Jul. 19-éig. Sajnos, hogy lapjarsáink e székely kimeset „Borszákert“ ügyelenre nem méltatják. Különbön lehet ignofis nulla cupido quo ad hoc baluenn!

— **A vallásos iskola visszaállítása** ügye az osztrák katolikusok részéről is javahagyott. A leitmerizi püspök Rómában léte alatt a szentatyával is beszélte ez ügyről, és legutóbb kiadott pástorlevelében a pápa nyilatkozatát a következőkben ismerteti: „Ami a szentatyának különösen szívén fokszik és amit nekem melegen ajánlott, az a serdülo ifjúság keresztény nevelése és a keresztény iskola visszaállítása. A pápa korábban akarja, hogy az iskolaképzés mértéke leszállítassék. A pápa csak azt kívánja, hogy a katolikus tanulók számán állított iskolákban az oktatás is katolikus legyen, hogy a katolikus szellem mindent átlasson s éltesen, hogy e szellem az összes oktatásban s nevelésben uralkodjék: a keresztény iskolában a tanutók ne csak tanulják azt, amire az életben szükségük van, hogy belülük az emberi társadalom hasznos tagjai legyenek és derék polgárok képeztessek, hanem, hogy igaz katolikus keresztényökké s jövő égi lakókká neveltessek. Ez azonban csak úgy érhető el, ha a tanutók is hív odaadással viseltetnek a katolikus vallás iránt, és ha az egyház fölken szolgáinak az őket megillető befolyás az iskolára biztositattik. És mely okból kívánja a szentatyá annyira a keresztény iskola visszaállítását? — A felelet erre így szól: „Mint a katolika egyház feje kívánja ő azt az egyház érdekében, és mint legfőbb pástor feje kívánja azt a katolikus szülők nevelésben az ő üdvükre s gyermekeikére, mi több, az összes társadalom javára. A szülők

felelősök gyermekeik vallásos és erkölcsös neveléséért. Mily keserűséggel kell, hogy eltöntenő őket az, ha nekik nem lehetne katolikus iskolákat használniok, ha szerencsétlen viszonyok őket kényseritük gyermekeiket oly iskolába küldeni, hol a tanító legfőlebb névleg katolikus, sőt egyáltalán nem is katolikus. Hogy is ne kellene gyermekeik lelki üdvéért aggódníok, ha azt hallanák vagy okuk volna attól tartani, hogy a tanutók vallásos érzülete s erkölcsi elveik, valamint magatartásuk ninesen összhangban a katolika egyház erkölcs törvényeivel és a vallás igazságaival?“

— **Drága hallozások.** Regensburgból írják, hogy a herezeg Thurn-Taxis családának I. Vilmos és III. Frigyes német császárok halála két millió márkába került. — Thurn Taxis herezeg ugyanis hűbérlen tartja a porosz államtól a krotoszyni uradalmat s ezért szerződésszerűleg minden porosz uralkodó halála alkalmával egy millió márkát tartozik készpénzben a porosz koronának lefizetni. A milliókat a Berlinben levő herezegi jószágigazgatóság a két császár halála után azonnal kiütette.

— **Edison fonografja.** Edison eladta a javított fonografot, mely egész számokatokat felvesz magába s azokat tetszés szerinti gyorsasággal, vagy lassúsággal ismét elmondja, s ha éppen kell, többször is. Az elárúsítás jogát Lippincott, amerikai vállalkozó vette meg egy millió dollárért: de csak Amerikában van joga ezt a fonografot árulni. Európára nézve a monopoliumot Edison fenntartotta magának. Amerikai lapok már is azt jelentik, hogy a parlamentekben többé nem lesz szükség gyorsírási feljegyzésekre, mert a fonograf a legnagyobb precizióval végzi el ezt a munkát s mint-hogy a fonografot akként fogja igazítani, hogy bárki közönséges írással követtesse a fonograf által visszatünt beszédet egy parlamenti tudósítások terén, mint egyéb munkáknál, ahol eddig az írás, vagy diktálás írásztó munkáját kellett végezni, óriási átalakulásra lehet a világ elkészülve. Az amerikai lapok ezikkiről lesznek a legelőszök, kik a helyett, hogy megírják a ezikkel, gyorsan elmondják a fonografnak, mely azt szép lassan a szedő fülibe zengi s midőn már ki van szedve, újra elönekli a korrektornak, hogy a nyomdahibákat ki tudja javítani. Az igaz, hogy az amerikai lapok hírei nem mindig a legmegbízhatóbbak: de azok után amiket Edison eddig művelt, nem lehetetlen, hogy fonografiával az írói és irodai munka terén ezt a forradalmat is megeselekszi.

— **Lakadalom helyett temetés.** Rómából írják a következő történetet: Egy fiatal német festő eljegyezte egy tekintélyes berlini család leányát. Boldogan indult tanulmány-utjára Rómába, ahonnan özre kellett volna visszatérnie. A leány szülei azonban kellemes meglepetést akartak szerezni leendő vejüknök, s leányukkal együtt Rómába utaztak. Saját szállásán, a vendéglőben akarták meglépni a festőt. Amint a vendéglőlöz értek, annak udvaráról halotias menet közelgett feléjük. Megkérdezik, ki balt meg, s leirhatlan megfölbúbenésükre a fiatal festő nevét hallják említeni, ki pár nap előtt vérvándás következtében meghalt. Mikor a leány jegyese nevét hallotta említeni, eszüéletlenül rogyott össze és megörült, a szerencsétlen szülei így vitték vissza hazájába.

— **Karczfalván** aug. 2-án, mint lapunk zártakor hallattuk, óriási fűz volt: a templom s paplak is a lángok áldozata lett.

Beküldeték a következő művek s lapok, melyeket a n. é. közönség b. figyelmébe ajánlunk.

— A Józsa Sándor-féle, általánosan elismert s nagy sájtó, mint a ténylegesen működő tanutók által mindenütt nagy tetszéssel fogadott: népszerű „Számantai Veszékrönyv“ című műből még folyózat kaphatók példányok. Ára 1 fjt 40 kr. Az összeg előleges utalványozása esetén a könyv bérmentve küldetik meg. Kapható szerzőnél Gyergő-Ditróban, (Csikm.) és Kriszta Péter könyvkereskedőnél Győ.-Szt.-Miklóson. Nagyon ajánljuk.

— Az alázatosság gyakorlása írta XLI. Leo pápa perugini püspök korában — ford. Dr. Boromisza Tibor. Ára 30 kr. Kapható Kalocsán. E mű átolvásisánál a legfűségesebb erény gyökeret ver a szívben s kész az ember azt gyakorolni miről az Üdvözítő mondá: „ki magát megalázza fölmagasztalatik.“ A mű lényege és zamatos magyar fordítása bírálaton felül áll. Melegan ajánljuk.

— Vola püök (világ nyelvtan). Írta Dr. Obhldal M. Bpest 1887. kapható Grimm Gusztávnál u. o. Ezen könyvről eleget írtak a lapok — mi ehobortokról — haszontalanságunk tortjuk foglalkozni, azért csak azt mondhatjuk az ilyenre kritika képpen, hogy az illetők, kik ezen új talált s fűragott madír nyelvet el akarják tanulni fogadják tanácsunkat: ott a Latin, görög, német s franciaia igen művelt nyelvek, tanulják meg ezeket s ne induljanak szelhámos szűdelgések után, mert ezen nyelv bizonyosan nem fogja a világot egyesíteni sola, ha csak az egész világ észjárása ki nem fejeződik. Ez ami igen szerény nézetünk!

— A XI. és XII. századi magyarországi zsinatok. Írta Karácsony Imre áldozár Győr 1888. Ára 60 kr. Igen ajánljuk a jeles művet azoknak, kik magyar egyházunk kezdetleges viszonyával tudományosan foglalkoznak. A mű nagy tudományt tetelez föl s annál több szorgalmat. Kapható szűzönnél.

— Emlékkönyv. Kialja 25 éves működéséből a kolozvári római káth. főgymn. önképzőköre. Ára 1 ft. Változatos tartalmu. Ajánljuk.

A nagyszabedeni Teréz árvaház 1887/8. értesítője. Kialja Roszkosni Elek t. kanonok-igazgató. Érdekes Szántó Mihály közlése: Az árva-nevelésügy multja és jelené hazánkban. Az árvaházba felvételnek csak fiak — a leányok pedig ugyanott a szt. Ferencz r. nővérek zárójában helyeztetnek el az intézet költségén.

— Az újvidéki áll. polg. isk. értesítője 1887/8. Kialja Bruck Ferencz igaz. dus tartalommal.

— „Képes Családi Lapok.“ Kineset, szellemi kineset szerez az, aki a „Képes Családi Lapok“ című szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilapra előfizet. E lap gazdag tartalmával, értelem és izlés nemestől olvasmányával valóságos szellemi kines-tárát képezi a magyar családoknak s „Nő a házban“ című mellékletével nélkülözhetlen barátja a családlányoknak. Közleményei minden számban a legjobb magyar írások eredek s a család bármely tagjának bátran a kezébe adhatók. A „Képes Családi Lapok“ előfizetési ára egész évre 6 ft., félévre 3 ft., negyedévre 1 ft 50 kr., s a kindóhivatal (Budapestben, nagy korona-utca 20. sz.) melyhez az előfizetések legelőszérűben postautalványon intézendők, kívánatra bárkinek ingyen és bérmentve szolgál mutatványszámokkal. Igen ajánljuk családok és magánosoknak.

MULATTATÓ.

Apró igazságok.

Mindenik óra rohan miveltünk a halálba mohóan.
A sok rossz közpött sebesen röpi által az élet.
A kit öregség bant közeléből ézi halálán.
Sírhoz egy-egy lépést tesz minden perezhon a véség.
Élto jelen javait megvetni tanulta a bölcs út.
Mert rövid a maradás, tán holnap vár örök alvás.
Menny ama szent onyhbely, mely jár sokféle teherrel.
Bár fogy öröhm az ősz, de gyarapszik benne tudás, bölcs.
Mentiro jól hagyod ott, hol nem változnak a dolgok.
A nomas és jöttöt tulól bármily nagy időket.
El ne feledjétek, hogy a véség jól titeltek.
8 okkor egy óra se lesz, mely nektek hasztralan olvasz

Sírva köszöntöttél a világra, tehát öröm emélt
Nem vala pájtásod, s így most mért fájna halálod?
Lágyan az asztalról minden bántás szava távol.
Nem nagy ob is gyakran tort vándisznót föfogottan
Sokszor a perezh műve lett, mit meg nem szálltemek évek
Hit, diest nem kevesek már szűp tudományba kerestek
Sorsa segít bátrát, remegőt közöletbe som állhat
Légy szom, fill s halgass, hűkeho ha élni ohajtasz.
A ki beszél mit akar? mit nem fog akarni, olyat hall
A mit okos főből főznek ki, dugába atig dől
A ki sokat kuncyorál, ritka emberho talál.
Kit kegyel a jó sors, amál a kört ára biztos.
Adni ne késél, mert adományod okóp becsesebb lesz.
az sokat és jól ad, ki mutat hozzá szives örezt.
Adj legelőbb keveset, hogy körhossz fölhat esetleg
Élet, alak s akarat minlonkiből misra mutatnak
Vandóségbe! ha vagy, zaboldást főzött a szavaknak.
Ért eszi! esaltó ne légy, hódoljon bölcsnek a gyomóbb.
Nyelvel a sok nyelvész és még pár tárgya a kérdős.
Hogya hitet szerez meg, nekold is hitiszegve főzöttök
Kellemsesebb az ívás ott, hol fellonzzan a forrás.
Már ma közönségus: kenyéret kap az, aki nem élto.
Halat érdemel, aki ajándékait hamar adja.
Aude ha elősött, kevesen köszönik meg a vottot
Fontos dolgotat remegő nyúl-szavire ne bízzal
Szűp legyen a felelet minden nyájás készöznök.
Alja a számöznök sokszor rejt vészelti mérget.
Akiből nineson hit, mond, annak hogy hiszesz és mit?
Ott igazat örtnek, hol nem kap a rossz fényítéket
A nagy vállalatok szűntén nagy vészölő forogtak.
Vad szerelom főket követelt, vagy megveti bölcs.
Hol van elég kízó, te ne légy közpöttök a nyüző.
A esvegő szájját nézd: hírelti ostobaságot
Azzal, akit kedvelsz, ha okos vagy, pert soha kezdosz.
Hogya gonosz nyelvek rónal megvetve használók
S aják gonyt mosolyog, mondjad: a halgatógok!
Ér keveset nem akar — s jó sokat adni fűkar.
A mézes szavakat bizonyosokép el ne fogadjal.
A természet, az ég, törvény s minden jogok egykóp
A halálhatokat mondják rossz esűllogo fatok.
Sérteni aki tudott, jó lesz hasznodra is az majd.
Az nem sérti Román, ha te megbántottad is Orbán.
Nagya dicsőri tovat, ki nagyon rázodni akar mist
Csaltaság nem öröm s tudományosság som, a diestény
A mely mások előt fogal s polozza emelt
A kis eger, mely már egy lyukba szorult be, porol jár.
Aki ajándéket ad, kétszer hiszi visszakapását.
Oly buta még sinesen, ki javát kész vezettén ingyen.

TALÁNYOK.

SZÁMREJTÉVSÉY.

- 2 1. 7. 6. 5 Hly jelzőt kiesnyire sola sem mondának.
Ösünk előét sokat horeztünk.
2. 3. 4. Nem lehetek disse utozának se kertnek.
Atvitt értelemben szemötök nevzetnek
3. 2. 5. 6. 7. Nem állithatol ezt semmire sem újnak.
Koronája vének, róme az ifjúnak
1. 7. 3. 4. Igaztalanságnak diestő ellentété.
Bár mindehitt megvan mégie ritka lóra
- 1-7 Szűpből félvezőllek kedves jó barátom,
Mert hogy jó szűvvel látsz e talányból látom

Szerkesztői telephon.

— Mind önkön t. olvasóinkat, kik lapunkat támogatják s az „Igazság“ előfizetési díját — ha bír utólag is — beküldötték vagy addig beküldik: lapunk közlelbi számában nyugtázni, de azok névsorát is, kik e lapot eddig jűrták ugyan, de a hátralék-díjakat többszörös figyelmeztetésük után sem fizették meg: kinyomtatni fogjuk, sőt további lépést is tesz

a Kindóhivatal.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos: Bourdeaux F. Olivér. Lap-kindó: F. Szabó Lajos.

Nyomatott Gyergyó-Ditrő és Szűrhegy könyvnyomdájában, Ditrőban, 1888.